

سیاست صنعتی نوین چین: ایفای نقش کلیدی در انقلاب صنعتی چهارم
محسن شریعتی نیا، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی
تبادل

رویکردهای اقتصادی کلان چین در سالهای اخیر تغییرات اساسی به خود دیده است، تغییراتی که هدف اصلی آن بازتعریف نقش و جایگاه این کشور در اقتصاد جهانی است. در این راستا دولت چین خط مشی های جدید را در قالب اسناد مختلفی تبیین و منتشر کرده است، اسنادی که می توان آنها را چراغ راهنمای سیاستگذاری کلان این کشور تا حداقل یک دهه آینده دانست. یکی از این اسناد موسوم به **Made in China 2025** در واقع سیاست صنعتی جدید این کشور است. اصول راهنمای سیاست صنعتی چین تا سال ۲۰۲۵ در این سند به صورت ذیل تبیین شده اند:

- ۱- تبدیل بخش تولید صنعتی چین به تولید ابتکار محور و خلاق
 - ۲- تاکید بر کیفیت به جای کمیت
 - ۳- بهینه سازی ساختار صنعتی چین
 - ۴- دستیابی به توسعه سبز (پایدار)
 - ۵- ارتقای استعدادها و سرمایه انسانی
- بر مبنای اصول فوق الذکر، اهداف ذیل به عنوان اهداف کلیدی توسعه صنعتی این کشور تا سال ۲۰۲۵ در نظر گرفته شده اند:
- ۱- ارتقاء کامل و جامع صنعت چین
 - ۲- افزایش میزان بهره‌وری این صنعت به گونه‌ای که چین بتواند در حلقه‌های بالاتر زنجیره جهانی تولید قرار گیرد
 - ۳- افزایش سهم تولید داخل در اجزای اصلی تولیدات^۱ صنعتی به ۴۰ درصد تا ۲۰۲۰ و ۷۰ درصد تا ۲۰۲۵
- در این سند ۱۰ صنعت به عنوان صنایع کلیدی که تمرکز تا سال ۲۰۲۵ باید بر ارتقای آنان قرار گیرد گزینش شده‌اند. این ده صنعت عبارتند از:
- ۱- فناوری‌های جدید و پیشرفته اطلاعات
 - ۲- رباتیک و ماشین‌های اتوماتیک
 - ۳- هوافضا و تجهیزات هوانوردی

¹ Core component

۴- صنایع دریایی و کشتی های های تک

۵- تجهیزات خط آهن مدرن

۶- وسایل نقلیه ای که از انرژی های جدید بهره می گیرند

۷- تجهیزات تولید نیرو

۸- تجهیزات کشاورزی

۹- مواد پیشرفته

۱۰- داروهای زیستی و تجهیزات پیشرفته پزشکی

گرچه نقش دولت در پیشبرد اهداف فوق در سطح کلان برجسته است و اقداماتی نظیر حمایت مالی از ایجاد ۲۰ مرکز نوآوری در تولید تا ۲۰۲۰ و ۴۰ مرکز تا سال ۲۰۲۵ را تعهد نموده است، اما اتکای سند برای پیشبرد سیاست صنعتی جدید به نهادهای بازار، تقویت مکانیسم های حفاظت از مالکیت معنوی شرکت های کوچک و متوسط و بهره برداری بهتر از مالکیت معنوی در استراتژی کسب و کار، اجازه دادن به شرکت ها برای خوداظهاری استانداردهای صنعتی شان و کمک به آنان برای مشارکت بهتر در وضع کردن استانداردهای بین المللی است.

تدوین و انتشار این سند با الهام از سیاست جدید توسعه صنعتی آلمان که در سال ۲۰۱۳ تحت عنوان صنعت ۴ منتشر شد، صورت گرفته است. در این سند تاکید شده بود که انقلاب صنعتی چهارم در حال وقوع است و آلمان باید به گونه ای با آن تطبیق یابد که نقش پیشرو خود را تداوم بخشد. سیاست صنعتی جدید چین نیز بیش از هر موضوعی، دغدغه ایفای نقش کلیدی در دوران چهارم صنعتی شدن را در خود دارد. البته موقعیت چین با آلمان تفاوت های مهمی دارد، چین دو انقلاب نخست صنعتی را از دست داد و از همین رو دچار زوال و اسیر استعمار شد، در انقلاب سوم نقش حاشیه ای ایفا کرد، اما به نظر می رسد با تدوین این سند بلندپروازانه عزم خود را برای حرکت از حاشیه به متن رقابت های صنعتی در دوران چهارم کلید زده است.

از آنجا که در این سند تاکید ویژه ای بر افزایش رقابت پذیری شرکت های چینی، افزایش نقش آنان در تولید اجزای اصلی محصولات صنعتی و نیز محصول نهایی و ارتقای موقعیت آنان در زنجیره تولید و برند سازی صورت گرفته، طبیعتاً شرکت های چند ملیتی فعال در این کشور و نیز کشورهای رقیب در آینده با فشارهای رقابتی بیشتری از سوی چینی ها مواجه خواهند شد. افزون بر این در این سند تاکید ویژه ای بر بین المللی کردن شرکت های چینی شده است، با این تاکید باید منتظر شدت یافتن رقابت میان شرکت های چینی با سایر شرکت ها در ورای مرزهای این کشور نیز بود.

به دیگر سخن چین در سالهای اتی به عنوان یک رقیب کلیدی برای طیف وسیعی از شرکت ها و کشورها که در حوزه صنعت حرفی برای گفتن دارند، ظهور خواهد کرد. البته منوط به اینکه چین در دستیابی به اهداف این سند توفیق یابد، توفیقی که تضمین شده نیست.

اما از دیگر سو در پیش گرفتن سیاست جدید صنعتی از سوی چین فرصت های جدیدی هم برای طیفی از کشورها و شرکت های ایجاد می کند. چین سرمایه گذاری های کلانی در ده صنعت اولویت دار صورت خواهد داد و همین امر فرصت های مهمی را برای شرکت های چندملیتی جهت مشارکت در توسعه این صنایع فراهم می آورد. افزون بر این هرچه صنایع چین به سوی تولید هوشمند گرایش بیشتری پیدا کنند، امکانات و ظرفیت های شرکت های چند ملیتی برای تعامل و همکاری با آنان در چین و در سایر کشورها بیشتر خواهد شد.

دولت چین برنامه های کلان دیگری همچون کمربند اقتصادی جاده ابریشم، تاسیس بانک سرمایه گذاری زیرساخت آسیایی و تاسیس بانک بریکس را نیز در سالهای اخیر اجرایی نموده است. همه این برنامه ها با سیاست صنعتی نوین این کشور در یک راستا قرار دارند و در ذیل یک برنامه کلان تر تحت عنوان "روایای چینی" قرار می گیرند، رویایی که هدف آن تبدیل کردن چین به یک کشور توسعه یافته و یک ابرقدرت تا سال ۲۰۴۹ مصادف با صدمین سال انقلاب چین است.